

Slovenski dom

Štev. 88.

V Ljubljani, torek 18. aprila 1939.

Leto IV

28. aprila - Hitlerjev odgovor na Rooseveltove mirovne predloge

London, 18. aprila. o. Iz pisanja angleškega tiska je razvidno, da vsa Evropa in svet pričakuje, kakšen odgovor bosta na Rooseveltove mirovne predloge dala Hitler in Mussolini. Sprva je v Angliji in drugod prevladovalo mnenje, da Hitler sploh ne bo z ničemer posvetil pozornosti temu vabilu. V nedeljo pa je bila v Münchenu važna, večurna seja narodno socialističnih prvakov pod Hitlerjevim vodstvom. Zvečer je Hitler imel dolg telefonski razgovor s predsednikom italijanske vlade Mussolinijem. Nemški tisk je od nedelje dalje zavzel do Rooseveltovega koraka vse ostrejšo stališče. Govoril je o nesramnosti te spomenice in zlasti napadal odstavek, kjer Roosevelt navaja države, glede katerih naj bi se Nemčija in Italija obvezali, da jih vsaj deset let ne bosta ogrožali. Iz razburjenja nemškega pisanja v nedeljo, večer in danes je po sodbi angleških političnih krogov

razvidno, da bo Nemčija Rooseveltovo mirovno vabilo odklonila, če se Italiji, ki je glede teh vprašanj previdnejša, ne posreči pregovoriti nemških vodilnih ljudi, naj Rooseveltovega predloga ne zavrnejo kar v naprej, marveč naj se raje spuste v pogajanja, s čimer bi Italija in Nemčija izpodbili neizogibni očetek, da oni ne marata miru, če bi Rooseveltu odgovorili ne. Posvetovanja med Italijo in Nemčijo se v tem smislu nepretrgoma nadaljujejo.

Hitler bo Rooseveltu odgovoril — kakor pravijo v imenu Nemčije in v imenu Italije — dne 28. aprila, ko je sklican nemški državni zbor na izredno sejo. Zdi se, da bo Hitler tedaj povedal nemške zahteve glede Gdanske in italijanske zahteve do Francije ter izjavil, da se bosta Nemčija in Italija skupno borili za uresničenje teh zahtev.

»Times« poluradno glasilo angleške vlade pri naša danes uvodnik, v katerem pravi, da bi bilo vsako uganibanje po Hitlerjevem odgovoru neprevodno. Ni si mogoče misliti, da bi Nemčija in Italija mogli prevzeti nase odgovornost, da nočeta svojima narodoma in svetu prihraniti vojnih grozot, ko se jima nudi prilika, da lahko s mirnimi posvetovanji uresničita vse svoje upravičene politične in gospodarske zahteve. Angleška in ameriška vlada sta pripravljene na vsa pogajanja za zagotovitev miru. Če ima Hitler kake stvarne pozitivne predloge za angleško ljudstvo, jih bo Anglija sprejela in dokazala s tem svoje razumevanje.

Nekateri angleški listi se prinesli tudi vest, da se bosta še pred Hitlerjevim govorom dne 28. aprila sestala Mussolini in Hitler na končni posvet gled skupnega odgovora Rooseveltu.

Vesti 18. aprila

General Franco je poslal v imenu španskega prebivalstva papežu XII. zahvalo za nedeljsko poslanico sv. očeta španskemu narodu ob koncu vojne. General Franco pravi v svoji zahvali, da bo prva naloga nove Španije obnove verskega življenja in katoliškega reda. Češkoslovaški oddelek na svetovni razstavi v New Yorku bodo odprli zadnjega aprila, ker je vodstvo razstave zavzelo do ČSR enako stališče kakor ameriška vlada in ne prizna nemške zasedbe. Komisar češkoslovaškega oddelka je že pred nekaj tedni dobil povelje nemške vlade, naj vse razstavne predmete izroči nemškemu poslanstvu, a tega ni storil. Tri stvari so potrebne za zagotovitev miru v Evropi: obvezna vojaška služba v Angliji, 5000 novih letal v Franciji in takojšnja sprememba zakona o nevtralnosti Združenih držav — pišejo nekateri francoski listi.

Če bi milijoni mladih Nemcev in Italijanov, ki jih v primeru vojne čaka smrt, imeli besedo o vojni in miru, bi bilo to vprašanje kmalu rešeno tako, kakor si želi vse človeštvo — razglablja francoski poslanec in bivši večkratni minister Frossard v svojem glasilu »La Justice«.

O vojaškem pomenu zasedbe Albanije po Italiji, zlasti z ozirom na našo državo, je napisal zanimiv članek angleški admiral Usborne, veliki strokovnjak za balkanska vojaška vprašanja, ki je pred kratkim imel tudi v Ljubljani predavanje o angleški vojni sili.

Ameriški zavezništvo za javno mnenje je izvedel med ameriškim prebivalstvom glasovanje o bojkotu za nemško uvoženo blago. Za bojkot se je izrazilo 65% ljudi proti njemu pa 36. Decembra je bilo razmerje 60% proti 39%, oktobra 1938 pa 56% proti 44%. 78% Amerikancev pa se je izreklo tudi za močno zvišanje carin na nemško blago.

Turčija bo prevzela vodstvo balkanskih držav v odporu proti nemško italijanskemu prodiranju, napoveduje angleško časopisje ob pogajanjih, ki potekajo med angleško in turško vlado te dni.

Vojvoda in vojvodinja Kentska sta spet odločila napovedano službeno potovanje v severno Irsko, ker jima je tako svetovala severnoirška vlada zaradi nevarnega delovanja irskih teroristov.

Nemška vlada je izgnala iz Berlina dopisnika londonskega dnevnika »News Chronicle«, Harrisona, češ da se je pregrešil z neugodnim poročanjem o nemških razmerah in o nemških načrtih. Dopisnik bo moral zapustiti Berlin v osmih dneh.

Predsednik italijanske vlade Mussolini je sinoči priredil slovesno večerjo na čast albanskemu odposlanstvu, ki je prineslo italijanskemu vladarju albansko kraljevo krono. Pri večerji je bilo izrečeno več vzpodbudnih napitje o bodočem razvoju Albanije pod italijanskim varstvom.

Na slavnosti ob Hitlerjevi 50. letnici je nemško zunanje ministrstvo povabilo iz Jugoslavije poveljnika našega letalstva generala Jankoviča, inspektorja državne obrambe generala Lukiča, prvega podpredsednika jugoslovanskega Autokluba dr. Jankoviča, prvega podpredsednika Aerokluba ing. Sondermajerja, in predsednika Mladinske JRZ dr. Bojana Pirca.

Maršal Göring je večerj popoldne odpotoval iz Rima, ko so se od njega poslovili na postaji grof Ciano in razni drugi fašistiški dostojanstveniki.

Tri nemške vojske so ubili blizu »Slava« na Češkem. Nemške oblasti so zaradi tega zaprele pri najuglednejše meščane kot talce, dokler ne najdejo storilcev. Če se to ne bo posrečilo, bodo ti trije postavljeni pred vojno sodišče.

Švicarji so zelo veseli Rooseveltovega pisma Hitlerju in Mussoliniju, čeprav ima Švica uradna zagotovila nemške in italijanske vlade, da bosta spoštovali njeno svobodo in neodvisnost. Albansko fašistiško stranko pod italijanskim vodstvom bodo začeli ustanavljati takoj. Vest o ustanovitvi stranke je med Albanci vzbudila veliko navdušenje, kakor poroča albanska uradna agencija.

Vse južnoameriške države razen treh najmanjših so sporočile predsedniku Rooseveltu, da se z navdušenjem pridružujejo predlogom, ki jih je poslal Hitlerju in Mussoliniju.

Nemška vlada bo protestirala na Švedskem in na Finskem zaradi utrjevanja Alandskih otokov, češ da Švedska in Finska s tem ogrožata varnost Nemčije...

Včeraj so v Bukarešti slovesno začeli novo letalsko zvezo med Bukarešto, Belgradom in Rimom.

Šport v zadnji minuti

Finski olimpijski, lahkoatletski kandidati že trenirajo! Za prihodnje olimpijske tekme, ki bodo leta 1940. na Finskem v mestu Helsink, se finski olimpijski lahkoatletski kandidati že vestno pripravljajo pod strokovnim vodstvom državnega finskega trenerja Arneja Balsteja.

Med njimi srečavamo sama svetovnoznana imena kakor: Maki, ki je septembra 1938 postavil nov svetovni rekord v teku na 10.000 metrov (3 minute 2 sekundi), Pekuri, veliki specialist za tek na 3000 m čez zapreke, Lauri Lehtinen, Iso Hollo, Salminen in še mnogi drugi.

Finci menijo, da bo Maki na prihodnjih olimpijskih tekmah prvi v teku na 10.000 metrov in da bo to progo prvič v zgodovini pretekel v času izpod 30 minut. Računajo pa tudi s popolno zanesljivostjo, da bo Pekuri, ki je v odlični formi, prav gotovo smagal v napornem teku na 3000 m čez zapreke.

Kurikalli prisojajo velike šanse, da si bo osvojil prvenstvo na maratonskem teku in da bo zmagal tudi v smučkem teku na 50 km pri zimskih olimpijskih tekmah leta 1940.

Daruj za osrednji slovenski prosvetni dom v Ljubljani!

Pomorske vo'ne sile na Sredozemlju

London, 18. aprila.

»Daily Telegraph« prinaša zanimivo primerjavo o razmerju pomorskih vojnih sil, ki bi se v bližnji bodočnosti utegnile srečati na Sredozemskem morju. Na eni strani te primerjave sta francoska in angleška vojna mornarica, v kolikor bi ju ti dve državi lahko imeli ob nevarnosti na Sredozemskem morju, na drugi strani pa nemška in italijanska mornarica. Sile obeh skupin bi bile v številkah naslednje:

Anglija in Francija:

4 bojne ladje s povprečno tonažo po 30.000 ton, 2 bojni ladji po 22.000 ton, dve ladji nosilki letal, 10 oklopnih in 9 lahkih križark, 64 rušilcev, 8 torpedov, 48 podmornic in 6 motornih torpednih čolnov.

Italija in Nemčija:

2 bojni ladji po 23.600 ton, 3 oklopnice po 10.000 ton, 7 težkih in 18 lahkih križark, 59 rušilcev in 70 torpedov, 110 podmornic in 50 motornih torpednih čolnov.

Nemčija nima na Sredozemskem morju nobenih oporišč za svojo mornarico in bi morala iskati zavetja v italijanskih lukah in v španskih oporiščih v Terrolu, Cadixu in Cartageni, ki pa so vsa v zelo slabem stanju.

V Gibraltar so priplule večerj popoldne tri francoske križarke s skupno tonažo 76.000 ton ter še trije rušilci. Tako je zdaj priplulo v zadnjih 24 urah v gibraltarsko pristanišče skupno 13 francoskih vojnih ladij.

Ko se zdaj mudi 13 francoskih vojnih ladij v Gibraltarju, je vse angleško sredozemsko brodovje pri Malti in v okolici. Le manjše število angleških vojnih ladij je v Gibraltarju, po večini rušilci, katerih oporišče je Gibraltar.

Madžarski ministri predsednik in zunanji minister v Rimu

Rim, 18. aprila. o. Davi ob 8.25 sta se pripeljala na uradni obisk v Rim madžarski ministri predsednik Teleky ter zunanji minister Czaky s spremstvom. Na postaji sta ju sprejela predsednik italijanske vlade Mussolini in grof Ciano s številnimi italijanskimi političnimi odličniki. Po pregledu častne čete sta madžar. gosta odšla pred postajo, kjer so bili postavljeni oddelki fašistične mladine, ki je manifestirala njima na čast. Teleky in Czaky sta se s postaje odpeljala v spremstvu Mussolinija in Ciana v vilo »Madame«, kjer bosta med svojim obiskom bivala v prostorih, ki so do večerj služili maršalu Göringu od njegovega bivanja v Rimu. Madžarska državna bosta imela danes in jutri več posvetov z Mussolinijem in grofom Ciano. Pri razgovorih bodo pretresli vsa vprašanja, ki se tičejo Madžarske in Italije v spremeni nemem evropskem političnem položaju.

Vlada Južnoafriške unije je poslala močna policijska ojačenja v bivšo nemško Južnozahodno Afriko, ki je po vojni pod njeno upravo, ker se tam boje nemirov s strani nemških naseljenikov.

Drugi sestanek predsednika vlade z dr. Mačkom včeraj v Zagrebu

Razgovori za sporazum se bodo nadaljevali konec tedna

Zagreb, 18. apr. Včeraj ob 9 dopoldne so se v oanski palači v Zagrebu nadaljevali razgovori med predsednikom vlade Dragišem Cvetkovičem in hrvaškim voditeljem dr. Mačkom. Za razgovore je vladalo v Zagrebu in po vsej državi silno zanimanje. Po sestanku sta predsednik vlade in dr. Maček sprejela častnike in jim izročila naslednje uradno poročilo:

»Predsednik kr. vlade Dragiša Cvetković in predsednik HSS dr. Vladko Maček sta na današnjem sestanku postavila svoje predloge za stvarno rešitev hrvaškega vprašanja in dosegla soglasje v tem, da te predloge prouče na obeh straneh in da se bosta še ta teden spet sestala in nadaljevala z razgovori.«

Predsednik vlade je sinoči odpotoval v Belgrad, kamor je dospel davi.

Predsednik vlade Dragiša Cvetković, predsednik

senata dr. Anton Korošec in promet. minister dr. Spaho so v nedeljo šli na izlet v Rogaško Slatino, kjer so ostali do popoldne. Iz Rogaške Slatine so se odpeljali v spremstvu bana dr. Natlačenca v Celje, kjer so prisostvovali letn. občnemu zboru ljubljanske sekcije Jugoslovanskega novinarskega združenja. Po kosilu v Celju so se odpeljali ministri preko Šmarja pri Jelšah v Ljubljano. Po večerji v hotelu Union v Ljubljani sta se predsednik vlade Dragiša Cvetković in promet. minister dr. Spaho odpeljala na postajo. Predsednik vlade se je odpeljal v Zagreb, promet. minister pa v Belgrad. Na postajo so predsednika vlade in prometnega ministra spremili predsednik senata dr. Korošec, gradbeni minister dr. Krek, ban dravske banovine dr. Natlačenec ter številni prijatelji. Predsednik vlade Cvetković in promet. minister dr. Spaho sta odpotovala iz Ljubljane ob 22.

Romunski zunanji minister potuje k Hitlerju

Razgovori v Berlinu bodo veljali stališču Romunije do angleško-francoske obrambne zveze

Berlin, 18. apr. o. Romunski zunanji minister Gafencu bo dospel danes na uradni obisk v Berlin in bo jutri dopoldne sprejel pri Hitlerju, ki je zaradi tega obiska prišel v Berlin prej kakor je nameraval. Po sprejemu pri Hitlerju bo uradni obisk romunskega zunanje ministra končan, vendar bo Gafencu ostal v Berlinu še zasebno in se bo udeležil slovesnosti ob Hitlerjevi 50. letnici.

Razgovori, ki jih bo romunski minister imel z nemškim zun. ministrom Ribbentropom in s Hitlerjem, bodo veljali nedavni izjavi o angleški pomoči za Romunijo. Nemčija namerava pri tej priliki zahtevati od Romunije, da Romunija razmerja, ki je nastopilo, med njo in med Anglijo po tej izjavi, ne sme spremeniti v kako dvostransko pogodbo ov zaemni pomoči, po kateri bi bila tudi Romunija obvezna pomagati Angliji ob vojni z Nemčijo. Po nemški želji naj bi Romunija na angleško izjavo odgovorila samo, da rada sprejema sleherno jamstvo za svoje meje, ki ga ji ponudi katerikoli država. Romunija ne bo zavrnila nobene take ponudbe. Zavrača pa vsako misel na kak odstop svo-

jega ozemlja, naj bi zato posredoval kdorkoli.

Obisk romunskega zunanje ministra v Berlinu, naj bi torej preprečil, da Romunija stopi v francosko angleško obrambno zvezo. Ker pa bo Gafencu iz Berlina potoval še v Belgijo, v London in v Pariz na podobne obiske, ni mogoče reči ali se bo Nemčiji posrečilo pridobiti Romunijo za svoje želje ali ne.

Varšava, 18. apr. Romunski zunanji minister Gafencu je včeraj potoval skozi Poljsko. Ministru Gafencu je šel nasproti do Krakova poljski zunanji minister Beck in sta tako oba ministra imela priložnost za prijateljski razgovor med vožnjo iz Krakova do Katowic.

Nepričakovani sestanek poljskega in romunskega zunanje ministra je zbudil veliko pozornost na Poljskem in drugod po Evropi. Menijo, da bi ta sestanek utegnil imeti pomembne posledice glede bodočih razgovorov med Poljsko in Romunijo in glede odnošajev med Romunijo in Madžarsko, ki naj bi po angleški želji sklenila ožjo obrambno zvezo proti nemškemu prodiranju.

Pred novimi dogodki v Španiji?

Obsežne vojaške priprave v Gibraltarju in na španski strani

Pariz, 18. aprila. m. Francoski politični krogi z največjo pozornostjo zasledujejo razvoj dogodkov na Sredozemskem morju. Po zadnjih poročilih se Francija in Anglija z vso vneto pripravljata pri Gibraltarju. Povod za te priprave je poleg odhoda nemške mornarice v španske vode, dala tudi okrepitev španskih garnizij okoli Gibraltarja in v Maroku. Zaradi tega sta Anglija in Francija izdali najstrožje ukrepe za zaščito Gibraltarja. Zdi se, da Francija z vso pozornostjo gleda tudi na Maroko. Včeraj sta prispeli v Gibraltar tudi dve veliki francoski bojni ladji-križarki ter več torpedov, med njimi tudi pred nedavnim izdelana križarka »Terrible«.

Madrid, 18. aprila. o. Velika proslava zmage, ki je bila sprva določena za 2. maja, bo po sedanjih poročilih 15. maja. Na njej bo sodelovalo pol milijona mož. Po paradi bo general Franco imel velik govor, v katerem bo uradno oznanil, da je vojna končana. Po 15. maju naj bi tudi začeli odhajati tuji prostovoljci iz Španije.

General Franco je včeraj imel v Sevilli govor, v katerem je v glavnem očrtal bodočo politiko nove Španije, ko je dejal:

»Španija se je pokazala vsemu svetu v pravi luči in zavzela v Evropi mesto, ki ji gre. Danes je Španija spoštovana in na njeno besedo vsi

Za Hitlerjevo 50. letnico bodo vojaške parade tudi po vseh večjih čeških mestih.

Nemški protektor Neurath je včeraj uradno obiskal češkega predsednika dr. Hacha.

Hitler se je včeraj udeležil manjših vojaških manevrov na Zgornjem Avstrijskem.

Mussolini je včeraj še enkrat sprejel albansko odposlanstvo v prisotnosti italijanskega zunanje ministra grofa Ciana. Na sestanku so razpravljali o pogodbah, ki jih bosta sklenili Italija in Albanija. Albanski predstavniki so ponovno izjavili voljo albanskega naroda, da udano in lojalno sodeluje v velikem okvirju cesarstva s fašistično Italijo.

Svet odgovarja na Rooseveltovo mirovno vabilo

Nemčija:

Nesramna in pretkana spletk, predrzno vmešavanje Amerike v evropske zadeve, Rooseveltova reklama za zopetno izvolitev. Hitler bo na ta novi poskus obkoljevanja in kratenja nemških pravic odgovoril ne Rooseveltu, marveč ameriški ljudstvu.

Italija:

Sprva obzirna zadržanost, pa številnih razgovorih med nemško in italijansko vlado pa napadi nekaterih listov s podobnimi očitki kakor v nemškem tisku. Smisel Rooseveltove spomenice je v tem, da se ohranijo krivice versake mirovne pogodbe in da se prepreči obnova Evrope po pravičnih zahtevah Italije in Nemčije.

Anglija:

Zadnja pot, ki bi mogla preprečiti polom, ki grozi svetu.

Združene države:

Splošno zadoščanje, celo pri nasprotnih Rooseveltove politike. Če Nemčija in Italija Rooseveltovo vabilo odklonita, ju bo predsednik lahko ožigosal kot rušilki miru in kot napadalci.

Jugoslavija:

Splošno odobravanje, pomešano z nezaupečnostjo, da bi ta poskus imel zaželjeni uspeh.

Madžarska:

Resen in potreben opomin evropski vesti.

Poljska:

V načelu vsa javnost odobrava Rooseveltov korak, a se sprašuje, kako bo nanj odgovorila Nemčija.

Turčija:

Roosevelt je storil pogumen korak, ki naj naredi konec neznozi negotovosti.

Romunija:

Upanje na mir, ker bosta Nemčija in Italija zdaj morali povedati svoje stališče. V ostalem svetu splošno odobravanje in hvaležnost.

